

később a Bárány vérével kimosakodott népbírák —, együgyűségem kegyelmes évadán nem sajdult föl a sejtés: a Bárányt majd egydimenziós döggé teszem, s álcázásul szagával kenve be lényem, az ötödik pecsétet feltöröm, nyakcsigolya-roppanások szörnyű ekhójára süketen.

PÁSKÁNDI GÉZA

Szent Pacsepa Ágoston vagy a túlélő háládatlanok¹

III.

Mert mi az igazság? Nálunk e zürben, fásultságban csak *egy zászló* van, ami alá bárki odaáll: az pedig Erdély birtoka! Korgó gyomorral is összefognak alatta. Nézzétek csak a forradalmak történetét — hirdette az a teológus. A megdöntött királyok, császárok területi hódításait — a státusz kvót — vajon nem őrizték meg a nagy revolúciók? Törődtek is a franciák a prován-sziakkal, burgundokkal, Brötány lakóival vagy tán a normann atyafiakkal, hogy a többit ne említsem? Félig-meddig a nemzetiségek vére által győztek e forradalmak. De Albiont is említhetném: skót, velszi és ír nyelve bánja végleg, habár él a szokás még, közös emlékezet. S a cár hódításairól vajon lemondott Lenin vagy főként Sztálin? Még szereztek is hozzá! A nemzeti többség *birodalmi tervei* okán is választja a forradalmas változásokat. Ma tán nem? De *igazi nacionalista forradalmár* csak az lehet, aki lemond a hódításról, aki *sovinizmusellenes*. Orosz Pámjátyok², rátok is ez vonatkozik: csak az *igazi orosz hazafi*, aki nem akar birodalmat! Aki belátja, mint az angol tette: a gyarmat az úrnak is nagy teher! Aki viszont új módon, im-már bolsiellenesen, de ugyancsak *ezt* a birodalmat akarja egyben tartani, sőt talán növelni is — az legfönnebb kutya helyett eb, szar helyett kaka, fing helyett szellentés lehet! Nem lesz így igaz változás! Hát a *Románia Liberá* csoport, meg a többi nem ilyen? Annak idején, még a nyolcvanas évek végén szerényen hangoztatták: hát ha egyszer Erdélyt nekünk ítélték, ugye, mit is tehetnénk, béküljünk meg vele. A jó unoka elfogadja, mit őseitől kapott. És rosszul teszik — így a fent említett „liberások” — a magyar vezetők, ha autonómiáról álmodoznak. Vagyis: e csoport tagjai élvezvén a magyar vendégszeretetet, még meg is kritizálják befogadóikat. Ringasd csak magyar öl, ringasd sírásóidat! Tetted ezt már évszázadok alatt. Most meg

¹ Részlet a szerző *Ahimutov államtitka* című regényéből, amely *A sírrablók* második könyve, s mely szintén egy politikai elmegyógyintézetben játszódik a hol-napi Romániában. A szöveg magnófelvételtől készült

² Pámjaty — orosz, nacionalistának nevezett csoport a Szovjetunióban

internáci-köntösben... még mindig? Hátha a kommunista pártok mégis szolidaritást kapnak egymástól, ha abszolút végső bajban lesznek! Vagy: a parlamentben az összes dédelgetett nemzetiségek rászavaznak. Kell a voks, bármi áron! Majd a cigányvajda lesz a bolsi párttitkár, meglátjátok!

Na ilyesmiket hóbörgött az aljas közvélemény. Hanem ez a múlté! Az Ombodi-félék szabadították őket a világra.³

Tudjátok, mikor lesz itt — a nemzeti kérdésben — *egység*, itten, illetve ott, Magyarhonban? Ha az etnikai határ nagyjából megvalósul... Mert akkor csak a hű és igaz magyarnak lenni akaró jó asszimilánsok maradnak itt, leszámítva néhány ügynököt... De hát a „liberások” — láttátok akkor! — még az abszolút alul-licites, bolsi-javaslatú „autonóm megye” ellen is tiltakoztak! Hát bejötték a jóslataim, haha! — így tapsolt Ombodi.

Én, Pacsepa, viszont nemcsak öntudatból nem mernék az etnikai határra szavazni, hanem: nehogy az *átnevelt nép*, az új történelmi szellemben nevelt román ifjúság leköpjön. Itt 45 óta megvan az érdeme Dézsnek is, hogy e nevelés végbement Nagy-Románia szellemében. Azt mondják ma: *Nagy-Románia — nagy demokrácia, Kis-Románia — kis demokrácia!* De ezt a magyarok is mondhatnák magukról. Ők egyebet kezdtek akkor puszogni (az Ombodik): e *csonka ország a Közös Európában* nem lehet teljes értékű és egyenlő demokrata állam az etnikai határokkal rendelkezők között. Az azonos rangú munkások közt lehet az egyik szőke, a másik barna, szeplős vagy akár kevésbé jóképű is, de nem lehet: félkezű-féllábú vagy elmebeteg, mert akkor nincsen egyenlőség!⁴

A „liberások” azt mondták: nem okos dolog, ha a magyar az autonómiát (a legkevesebbet) kéri, mert akkor Csaus dühös lesz... így ijesztegették Pestet, mint állítólag én — Pacsepa — is. Kis ravasz csoport ez, mondták a magyarok. *Diverzánsok* a szellem életében. Méghogy ők, a „liberások”, *csupán azért* mondják mindezt, hogy Csaunak ne legyen az elnyomásra *hivatkozási alapja*, haha! Hogy oda ne rohanjunk! Szóval ezek a „liberások”. (Tudjuk, micsoda kétes társaság! Állítólag, mondom, állítólag: MENEKÜLT-KIKÉPZÉS is folyik a román belügyben. Nem vicc. Dzsudóra is tanítják őket, nyelvekre, uerhákód-jelekre, vagy mire, még a pinát is kémkedni tanítják, említettük: nagy fecsegő az Didró és Frajd vagy inkább a régi hinduk, perzsák óta: mennyit elmesél a históriából!)

De megszorítással szólva: mindez ombodizmus!

Nem a Pacsepa véleménye.

Persze, még rám, Pacsepára is hatott Ombodi, no *nem úgy*: csak annyira *anti-anti-anti-anti* egyén volt ő, ez a körorvos itt a hét falu vidékén, hogy az érveimet mindig *hozzá mértem*. Őhöz képest élesítem a szabályaimat. Mondta eccer egy sakkozó, egy híres: nem a tábla állása, hanem az *ellenfél* ellen kell játszani, egy másik *egyéniség* ellen. Tán még Maróczyék idejében, vagy azelőtt mondta? Micsoda játszma! Aljehin⁵ újra bajnok lesz? Hányadszor?! Ő ha kell, Vezért is áldoz (egy Sztálint, de később másokat is), *csak nyerjen a világbajnokságon*. Jól írta egy transzilván költő erről az enyhén szólva „nem tiszta” helyzetről:

³ Törlés

⁴ Törlés

⁵ Maróczy, Aljehin: egykori híres sakkozók

*Zavart a szellem, nem enyhült a kín,
mert:
Vezért áldozva nyert, mint Aljehin.*

Nem drága neki sem a Bástyá, a Futár, se a Huszár, *pláne a Gyalog*, van belőle, pazarolja őket, még a Vezért is odadobja végül, hogy mentse cár atyuskát. Az örökségét, persze. Birodalom!

Szegény, nemes Aljehin, minő arisztokrata! És így bántják ezek a *maróczyisták!*

Hát ez az Ombodi egy kész mitológia e tájakon.

Mindenki rá hivatkozik, még ez a *négy buldózeres evangélista* is (van egy paraszt harangozó is köztük), akik mind másképp és másképp mesélik el Krisztus születését, életútját, megfeszítetetését. Illetve a templomok, falvak — a hét falu — lerombolását. Ősi módszer ez az „*evangelizmus*”, kérem. Már a régi történetírók is kitalálták, amikor ki-ki másképp állította be a világtörténelem egy-egy darabkáját. Vagy a regényírók, meg a riporterek. Hallgattassék meg a másik fél is, latinul: áudiátor et álterá pársz, illetve, ez annyiból bajos, hogy a fél eleve egy *egészet* tételez, holott tudjuk, olykor a rész is egészként ágál. Annak képviselésében. Továbbá: nemcsak az egész, a rész is temérdek és nemcsak két kisebb részre osztható. Ahogy ezt ezen a bolond képzőművészeti kiállításon (Márku rendezvénye, vagy inkább a Homeszkué) is láthattuk a falon.

Hát a magyarok a nyolcvanas évek végén nem kitalálták a *kör négy-szögesítését*? Megint valamiben *első*k akartak lenni, hogy bennünk a kisebb-rendűségi érzést növeljék! Szupremácia! Hegemón terveikbe illett. Azt mondták: *a kerekasztal harmadik oldala*. (Mintha a kör háromszög volna!) Mert így ültek le tárgyalni demokráciájuk érdekében (látjuk, hol állnak). Vagyis: a politika olyan tudomány, amely meg tudja valósítani, ami a geometriában képtelenség.

Ombodi viszont kinevetett, amikor én az időben kételyeimet fejeztem ki, és *rajzzal* bizonyította, hogy ez lehetséges, amennyiben a kört, illetve gömböt bármilyen más — vegyes! — alakzatokra lehet osztani-vagdosni, így négyzetté (négyszöggé), illetve kockává is elrendezhető. Mégpedig *maradék-talanul*. De ez most *bonyolult* volna, nem is megyek bele. Inkább beszélék Ombodi „politológiájáról”. Mondtam: *poligofrén!* (Monstrum.)

Ő mondta: a kapitalizmus legnagyobb bűne, hogy létrehozta, kitermelte ellensarkát: a kommunizmust. Mintha azt mondanám: a jó bűne, hogy megszületett a rossz. A szép vétke, hogy élhet a rút. Az ikrek egymás vétkei. Sziámi páros-bűnök!

Trianon legfőbb bűne, hogy a Hitler-féléket, Sztálinékat hatalomra segítette.

Párizs bűne, hogy megszülte a sok kis Sztálint, vagy épp a kis *Dzsugás-vili Adolfokat!* Vagy Schicklgruber⁶ Jozsifot! És Ombodi még énekelte is, mint az *Oh, du lieber Augustin-t*. A Schicklgruber névvel helyettesítve a Gusztit. Így remekül kijött a ritmus. Még mozgott is hozzá, persze totyakosan, mintha szóltak volna szellentős trombonok. Mint egy *szomorú* medvetáncoltatás! Mesélték, oláhcgány jött a mármarosi hegyekből vagy honnan,

⁶ Hitler eredeti neve, némely források szerint

hulló szőrű, nyeszlett kis mackóval, hogy a szájtató nép a zsebébe nyúljon. Még a káráló tyúkok is elhallgattak az udvarokban. A cigány ember apró dobja felszalagozva, tarkán-színesen, mintha örök majális lenne itt, csupa májusfákkal. Egy hegyekből nyárára lejött szilveszteri epizód...

S egy úri lányka, ki a gubernántával⁷ épp arra járt kocsin, azt mondta: „Nántá, látod, nekem aszondod, hogy kopott a mackóm, dobjam el, látod, ez elnyűttebb, mégis táncoltatja. Néki miért nem szólsz?!”

A fáradt, éhes cigány meg csak nézett rájuk, mint aki valami csodát lát lejönni a csillagokból. Tán nem is hitte, hogy élnek efféle teremtmények.

S amikor az emberek közt vita kerekedett, hogy e mackónak a talpemelgetést milyen kegyetlenül taníthatta meg, így szólt:

— Hásze' én is tudom, micsoda az a *talpas*... van itten egy pár szaru-hurkám... — és mezítelen talpát megmutatta. — Én meg, nem bosszúból, de a medve csendőre lettem. Így legalább nem lövi le senki a hegyekben. Még málnát is kap, ha jól viselkedik.

S ravaszkásan nevetett. Nemigen értette ő ezt az állatbarát népet.

— Akkor adj néki málnáravalót! — toppantott a kislány.

S a gubernánta mit tehetett, adott.

— Sokat eszik ám! — pislogott a medvés.

— Adj még neki!

Na akkor ez a mackó egy fél hegyoldal málnát is ehetett volna tán...

De ez az emlékünk is elúszott! A kislány egy barna fényképen ott lubickol Abbázia — Opátija! — vizében. A távolban napernyők rokokó szegélye, mint túldíszített bolondgombák az erdőn. Szebb a bolondgomba, mint az ehető, ebből is láthatod: veszélyes a szépség.

Ó, kinek az emléke volt ez? Az enyém? Ombodié? Mindkettőnké vagy tán szüleinké? Egyszerre sok volt emberé? Valami kollektív emlék? Kollektív *dézsá vü?*⁸

A monstrum doktor (Ombodi) írt egy gunyoros BOCSÁNATKÉRÉST a falra, a kiállításra, így hangzott:

Ó, DRÁGA román testvérek, ne haragudjatok ránk, magyarokra, hogy Trianonban és Párizsban több mint kétmillió magyart csatoltak Romániához szülőföldjével együtt. Bocsássatok meg nekünk, magyaroknak érte!

Ó, drága román testvérek, bocsássatok meg nekünk, magyaroknak, hogy vezérek homogén román nemzetet akarva, a magyarokat be kívánja olvasztani a román etnikumba!

És ti is, drága prágaiak, bocsássatok meg nekünk, hogy akkoriban néhány magyar hatvannyolcért valami felemás büntudattól vezérelve a Vencel térre ment, de főként azt bocsássatok meg nekünk, hogy az első világháború végén kénytelenek voltatok a románokkal együtt bevonulni levert országunkba, ahol épp forradalmas idők jártak. És bocsássatok meg, hogy ötvenhatban annyi fejfájást okoztunk nektek, állandó készenlétre ítéltünk és arra, hogy álmatlan éjszakákon azon gondolkodjatok ti is, mint a többi környező vezető urak: lerohanjatok-e, és Rákosi után ki legyen a magyarok feje? Bocsássatok meg, hogy beavatoztatok a belügyünkbe!

⁷ Románul tulajdonképpen *gubernanta* (nevelőnő), ez itt visszalatinosított, valószínűleg tájnyelvi alak, vagy gyermeknyelvi

⁸ Törlés

Hát mindezért és minden másért bocsássatok meg nekünk, drága szomszédaink! Büntudatunk mély, és egyre mélyül.

És köszönjük, hogy a román vezér forró barátságáról továbbra is biztosít bennünket, hiába: egy akol, egy pásztor! És köszönjük, hogy kijelentette: minden változatlan marad örökre, mert a nemzeti kérdés ott nála megoldódott! AMEN.

Na ez — diliházi szabadság, új béke, nyugati delegáció ide vagy oda — még Márku doktort is felháborította, aki pedig tudatában volt: olyan színjáték az, ami itt folyik ebben a Patyomkin diliházban, amely egyszerre komédia és tragédia, ugyanakkor — Szálasival szólva — *rögvalóság* is. Színpad — rivaldával és szántóföld — mezei pocokkal, egy időben. Nincs ebben semmi szürreális festményszerűség... előtérben a színpad, cifra függöny, rivalda és a színen — mélységben — a szántóföld *szupernatúrban*... Egyszerű valóság. Így állította Ombodi.

De hát ez rég volt, a nyolcvanas évek végén, hol vagyunk már ettől? De hol?!⁹

Nézzetek körül a minden nemzeteknél, ha nem vagytok csipás vakok, szunnyadó szenderek! *Élhet-e vajon az ember, az egyén joga, ha elpusztul a nemzet, amelyhez tartozik?* Hát nem ez a főjog akkor? — így ez az ördög-fattyá doktor, kinek Kosz Julcsák egy este látták a patáját is, kikandikált a cipőfűző mögül. De ő szőrös csizmának álcázta ezt akkor! Na halljátok? Van egy cúgos cipő és abban egy *csizmás* láb! De cúgos cipőbe hogy kerül fűző? Szóval ő még folytatta is sátános okfejtéseit: érvényesülhet-é külön a feleség joga, vagy a gyermekeké, ha a CSALÁD-nak semmi jussa nincsen? Megvallom: ez még logikusnak is látszott némiképp. De ne tévesszen meg a sok-sok részizgazság! Erről már ejtettem némi szót.

És azt is mondta: kinek esik jól az egyén joga, az egyes emberé, ha saját közössége kipusztul körülötte: ezer éhes közt egy-két zabáló is meghökken, étvágját veszti, lett légyen bármily kutyailelkű is. Meghökken, ha másért nem, mert fél, hogy átok fogja, vagy netán megrohanják. *Általában* az egyenjog, emberjog vajon nem meddő és magtalan szabadság?! Gonosz ember az, aki így beszél: az egyes zsidót még szeretném némiképp, de az összest együtt? Mint a Führer. Tehát: az összest kiirthatjuk, de az egyest nem! Ez viszont lehetetlen, ha egyszer a sokaság egyesekből áll! Tehát aki az egyest és a sokat nem egyszerre szereti, *annyira*, hogy jogát *együtt adja*, szétválaszthatatlanul — az bolond vagy gonosztevő. Mint ahogy az együtttest, az összest sem szerethetem, ha benne *minden* egyest utálok!

Hohó! — kiálték közbe sztentorin. — Én utálok a káposztát nyersen, főzve is, a rizset szintén, ám a töltött káposztát, ahogy jól összerotyogta ennen ízét — imádom!

— A húst kihagyta, Pacsepa úr! — így triumfálón e monstrum. Tehát mégse *minden* összetevőjét utálja! Igenis, egy nemzet együtt — történelmi kincsei felől nézvést — magasabb minőség. Több mint az őt alkotó egyesek! De ha minden összetevője alantas, tehetségtelen lett volna és nem érvényesül benne az önépítés vonzó- és húzóereje, legjobbjai nem sodorják az önmegegyezés-örzés felé — ma nem is volnának nemzetek! A nációk a *tehetséges és akaratos elitnek* köszönhetik létüket, *ők* a nemzetiszellem-építők,

⁹ Törlés

az ő küzdelmüket egészíti ki a nagy tömeg, a nép konok szívóssága, amelylyel megtartják a hagyományt, ha tán másért nem is, de mert az kipróbált és kényelmesebb. Szinte tehetetlenül — inerciálisan! — is megvédik, ha kell. De csak a nép legjobbjai látnak tovább a saját orruknál, ők veszik észre a nemzetirtó erők burkolt cseleit! Ha őket lefejezik, az értelmiséget — hosszú távon a nép feladja önmagát. Épp ezért minden világhódító eszme a mélyén *nemzeti értelmiségellenes* és demagóg a munkások, parasztok felé. Idegenlégiós intelligenciát rak nyakunkba, ezek a szellem-zsoldosok.

És ezek után se szó, se beszéd *átkos-prófétás szájjal* ez a Pocakos Jeremiás siránkozó is szidni kezdte az efféle „jogharcosokat”, akik csak egyen-jogban gondolkodnak és esztelenül elválasztják az emberitől, ami nemzeti. *Katartikus káromkodásba* kezdett:

Pucátlan papírfigurák! Paragrafus-egérkék, kik majd patkánnyá deged-
nek! (Mondanom sem kell: ez biológiai képtelenség!) Szóval afféle STERIL
EMILEK. Vagy Schlemilek¹⁰, kik eladják árnyékukat, nem tudván, hogy még
arra is szükségük lehet, mert az emberek megrettenve, gyanakvón nézik az
árnyéktalan embert, vagy csúfolják, ha egyszer mindenkinek árnyéka van...
Gyanakszom arra, aki *nagyon* nem hasonlít. Tehát: az árnyékom se fölösle-
ges, hát még a hagyomány! A LEGSZÜKSÉGESEBB HASZONTALAN is
létezik: például a nyelvekkel való költői játék, mert épp ez bizonyítja —
a nyelvben van valami szuverén erő. Túl azon, hogy „*hasznos kapcsolato-
kat*” terem. Tehát rá kell jönnünk: még haszontalannak tetsző árnyékunk
se fölösleges! Csak akkor derül ki *értéke*, ha nincs már. Hiánya által tudato-
sul az érték.

Azt is mondta: a magyar csetepaté-klubosdiságnak is csak egy — lo-
bogva gyűjtő — zászlaja lesz, lehet: Transzilvánia. Haha! A zászló selyme
lobogó folyam, égi mederben: ide futnak a minden agyvizek! S a felhő-
selyemből villám süli ki: tisztító vihar. És jaj lesz azoknak, akik *nem egyez-
kednek*. MÉLTÁNY A MENNYORSZÁG JUSSA, EMBEREK! E földön osz-
tozz s kosztózz testvériesen! Megelőzni a megosztott s fosztott vért! Szent
Prevenációt! A diaszpóra elszört vérpettyei utat mutatnak a bosszuló vezér-
nek! A *belső diaszpórák! Vigyázatok!*

Nos, akkor: dőre kérdés, hogy előbb az egyén általános emberi joga
jön-e, s csak aztán a nemzetiségi, közösségi jog! Hányszor mondtam nektek
rég: előbb úszni tanítsd meg a csepp suttyót, s utána mondd: ni, ott a tágas
tenger! Hiszen még nem is értené jogát! Nem értékelné. Kenyere nincs s te
már ízléséhez képest hánytató osztrigát kínálsz? Néki még egzotikus a te
szabadságod! Mint egy idegen, hökkentő szokás, olyan kezdetben a friss jog.
Nem minden szűz élvezi a nászt. Az első cigarettát. A gyermek még anya-
nyelvét se tudja, de már perfekt legyen az idegen beszédben? Bűnös fény-
űzés, mellyel el akarjátok nyelni, felfalni, bezabálni! Előbb a nemzet, aztán
a *tagegyén* létjogát, mely máskülönben abból következik! *Társaslény* az em-
ber, nem magányos! Ó, ezt mondta az átkos ombodizmus, szónokolva meg-
annyi pincehordón, kiskorcsmákban, mittudom, hol. Megvallom, még olykor
stílusa is volt hozzá... Mászor meg semmi! De hát: Hitler se volt stilszta,
sőt állítólag Dosztojevszkij se az! Ámde még ma is kiadják a *Májn Kámfot*,
meg *A bűn és bűnhődést*... Míg akadnak jócskán szorgos stilszták, kicsiny
szókinccsel, jól érthetők, nem provokálnak soha senkit. Az unalmuk — halál.

¹⁰ Chamisso hőse: Peter Schlemihl

Befutja könyvüket, mint kriptát, a haloványrózsa-feledés. No persze vannak szintén rossz stiliszták, s az eb se gondol rájuk, mert soha nem jutott eszükbe, mint Adolfnak, hogy — állítólag — a liberálisoknak már csak azért sem lehet igazuk, mert köcsögkalapot hordanak! No ez már merész állítás! És *egyetlen* képbe fogva, öcskös! Azt mondják, Gömbös Gyulának egyetlen programpontjára sem emlékeznek sokan, de arra a mondatára igen, hogy: „*Elröpül felettünk az idő vasfoga.*” Ez ám az illusztris — klasszikus! — képzavar. Kassák meg azt írta: Elrepül a nikkell számovár. Gömbös, lehet, szürrealista, avantgárd szónok volt, csak ezt sokan nem értik. Szónok és sietség éppúgy rokon, mint rohanás és avantgárd. Hát nem logikus e képzavar? Ha az időnek vasfoga van és ha az idő repül, ergo: véle repül a vasfoga! Ságálnál¹¹ még a hal és a hegedűs is repül — persze a *háztetőre!*¹² Hát akkor miért ne repülhetne Kassáknál a számovár és Gömbösnél az idő vasfoga? Szegény, szálló diaszpórák, vándormadarak! Nincs házuk, csak erszük, háztetőjük. Rég mondom: nem egyforma esztétikai mérce szerint mértek, mert politikásan, netán *rasszilag* elfogultak vagytok.

Na így ez az ördög-fityfiritty!¹³

A gazdaságos stílus nem szükséztűség kérdése, hanem: tömör az a stílus is, amely minden friss olvasáskor új és új jelentést kínál, függetlenül attól, milyen hosszan mondja. Tudd ezt, ha LAKÓNIÁBAN¹⁴ valóban ünnepteltél!

Tehát leírhatod az ÖKÖRSZEM szót sokszor, mégsem unalmas ismételtetés. Egyszer leírod, mint a herélt bika szemét. Egyszer leírod, mint a madarat. Egyszer leírod az összetett szót, ahogy saját történetét feltárja neked. Aztán leírod tagjait, mint külön-külön eredetű és jelentésű szókat, és így *nem ismételsz, hanem kimeríted...*

Egyszer leírod, ahogy ők látták. Aztán, ahogy te láttad őket, ahogy látták... Aztán elképzeled, hogy *egy független szempár* — nem tiéd, nem övék — is látta, ahogy ők látták és te is láttad...

Egy nagy ablakból sokféleképp nézhetsz a tájra, ó, te várkisasszony! Ha székre állsz, ha oldalt a függöny mögül leskelődsz, ha kihajolsz és így tovább... És az se mindegy, hogy közben egyedül vagy, netán mögötted, egészen tomporodhoz tapadva, egy lovag szorgoskodik, amíg te kihajolsz, ó kisasszony! Hogyan látod *akkor* ezt a tájat? Mit és mennyit belőle? Reszketős a kép: KÖZELEG—TÁVOLOG. No látod!

Malacszájú Monstrum. De kipusztulásra ítélt. Itt, most. Mert ez REZERVÁTUM.

Poligofrén. Hitvitázó.

Nem kétséges, ki ő.¹⁵

És nem a Márku doktor könyveiből olvastam, hogy mi, mániások menynyire szeretjük a csevelyt, rímes szójátékot és a dühödt SZÓNOKLATOKAT. Azért HATÁROLOM EL MAGAM, mert érzésem szerint ide befurakodtak olyanok, akik, mondjuk, Petre Brinzej pszichiátriai-könyvéből készültek fel, hogy köztünk elvegyüljenek. Elég jó könyv, a Zsunimea Kiadónál jelent

¹¹ Chagall

¹² Utalás egy népszerű *musicalre* („Hegedűs a háztetőn”)

¹³ Törlés

¹⁴ Görög vidék, amely híres a velős, tömör beszédről („lakonikus”)

¹⁵ Törlés

meg Jásban, hetvenötben...¹⁶ TANULT ÉS KÉPZETT BOLONDOK! Én ezzel szemben bolondnak születtem, született — ösztönös — bolond vagyok, SPONTÁN, ahogy *poeta nascit*¹⁷, s ahogy itten a doktor Homeszku fenn tartja igen helyesen: MINDEN EMBER BOLONDNAK SZÜLETIK, és *nem* egyenlőnek, szabadnak, mint Russzó — Rous-se-au! — így írják, és van, ahogy ő mondja. De később: van, aki tud parancsolni örületének, és van, aki nem. Mondom, van, akik eltanulták a bolondériát, orcájuk veritékével. Én azonban láttam, milyen borzasztó szegényes az újabb pszichiátriai irodalom itt, Romániában. A hatvanas-hetvenes évekig úgyszólván nincs is. A háborút most nem számítom, meg azelőtt se. Hiába! Szégyellték a hazafiak és szocialisták az *egészséges és optimális* osztály bolondjait! Gyanús egy tudomány volt ez a pszichológiával együtt, még Pavlov csak-csak, meg részben Szecsenov, de a többi nulla. Na Párhon még, mert az *haladó* államférfi orvos volt, azt mondják. Meg Márineszku, mert az meg régebb meghalt... a többitől nem is esett szó! Hamupipőke ez is, mint tudomány, nemcsak a magyar szellem, ahogy az a teológus írta! Rokonsors! A betegekről a példákat mind a régi, negyvenöt előtti könyvekből hozták fel inkább, mintha marxista-leninista, párttag betegek vagy utemisták, vagyis ifjú kizesek nem is lettek volna.

Szóval én is hatvanéves koromban jöttem rá: egész életemben bolond voltam, annak születtem, de azzal telt szélmalom-harcom, hogy ezt titkoljam a világ előtt (mint mindenki itt). Ezért volt az egész kultúra, a jó modor! Hogy leplezzük: bolondnak születünk. Nézze, az anyaméhből jövünk: *börtönből*, lehetünk egyáltalán normálisak?! Állandó klausztrofóbiánk — bezártsági nyavalyánk, klostrom-bajunk — van már *onnantól* kezdve, vagy a géntől, petesejtől! De most végre *elengedtem magam*. Mint egy nyugdíjas. Nem bánom, ha kikacag a világ, hogy bolond vagyok. Vállalom — bölcsen! Boldog vagyok! Egy egész életemben titkolt bolondság után — LAZÍTOK. Élvezem a bölcs kor gyümölcsseit.

Szóval: némelyeknek olyan a Diliház, mint Bokácsó¹⁸ hőseinek a *De-kameron*, ahová a pestis elől futottak. KIVONULTUNK FIRENZÉBŐL E DEKAMERON-KERTBE. AMELYET DERŰS ŐRÜLETNEK HÍVNAK. MESÉL A TÉBOLY.

Vagy olyan ez, mint Ráblénál¹⁹ a *télémi* apátság — Telemea-túró! —, ahol ki van írva: „*Tégy, amit akarsz.*” Mindegy! CSAK A MONOTÓNIÁTÓL MENTS MEG Ó, URAM, A POLITÓNUSOKKAL²⁰ MAGAM IS ELBÁNOK.²¹

Pacsepa, tudd meg, mit híresztelnek irigyeid, mondom magamnak. Különben nem tárhatod fel Szent Ágoston-módra lelkedet. Mert látod, ez az egész modern *memoárzás*²² milyen egyoldalú, felszíni... Csak mások bűneiről szól, és csak *saját* előrelátásuk zsenijéről... Nem, Pacsepa, ezt többé

¹⁶ Van ilyen könyv: Petre Brânzei: Itinerar Psihiatric (Pszichiátriai kalauz) Junimea, Iași

¹⁷ A költő születik (*lat.*)

¹⁸ Boccaccio

¹⁹ Rabelais

²⁰ Politonális (*gör., zenei*)

²¹ Törlés

²² Nyilván szójáték: a gazdag bujaságot sugallja az összevonás: memoár-párzás-sugárzás... vagyis az emlékirodalom fellendülésére utaló

meg nem teheted! Azért jöttél ide gyógyulni, hogy „rutinos memoáíróból”, besszellerből Szent Ágoston legyél! SZENVEDJ! Lásd hát, mi az irigység... Örök motívum a nepköltészetben, nem, mint az anyagi osztályharc. Pina-irigy egy barátod, ha „jó nővel” lát. Pinairigy vagy te, ha nem mutatod be barátodnak barátnőd barátnőjét, mert titokban őt is magadnak tartogatod. A REZERVÁLÁS: ez is irigység-forrás. A kislány emancipációs harcát azzal kezdi: fallosz-irigy. Érzi: a fiút valamiért jobban dédelgetik. Másképp. Valójában a kislány tán nem is hím akar lenni, hanem: a fiúét is a magáénak tudni. *Halmozni* akar, nem egyszerű cserét! Hermafrodita vágy. Ám ezt csak a pallérozott elmék érthetik meg. Szóval fallosz- és vagina-irigy miliő. A boglya tövén a szerelmesek ezt jajongják. Irigy a szomszédasszony. A gazda. Rút feleségét ízélgetheti holtig, nincs permutálás-futálás.²³ Vagy irigy a vénség is (néha). Na, ez az ő híres osztályharcuk! Össze van ez fonódva, kérem. *Szent Virill* és *Szent Fekunda* irigyei ők! Potenciát és termékenységet marnának el. Hisz a termékenység gazdagság, mert: család.

Nem tudom, miért, de itt jut eszembe: a magyar kommunista vezetés, de még ellenzéke számára is semmiféle szégyent nem jelent, hogy még — némileg — távlatosan se kéri Párizs revízióját. Nem félnek a nemzetáruló szó bélyegétől. Ezzel szemben minden román kommunista és ellenzékije retteg attól, hogy a „nép” annak nevezi, ha akár Erdély egy részéről is hajlandó volna lemondani. Nem furcsa ez? Ott kommunista és ellenzéki egyként *elfogultan* nemzeti érzelmű, itt viszont az ellenzék tetemes része nem nevezhető annak, de még *józan nacionalistának* sem. Minket, magyarokat minden átrendező változás majd *készületlenül* ér, meglátjátok. Mert *valakik* így akarják.

Talán mégis csak igaza lett volna annak az élátkozott Németh Lászlónak, aki fellépett a „mélymagyar-hígmagyar” elmélettel. Hogy tudniillik a *többi típus* elszaporodott volna s az egy párt, a kontraszelekció ennek csak segített, s persze főként a Moszkva érdeke? (Mert a tőke világa a *természetes*, a köz-, helyesebben állami tulajdon világa pedig a *mesterséges* szelekcióra épül. Nem vitás, melyik a célravezetőbb.) És tovább beszélt *Ráblé*-mocsok-szájúan, és ha kellett: *Rotterdamiás Erazmuszából*²⁴ tán... Hogy... *ott* — Erdélyben — nyersebben áll szembe a nem román a románnal, *itt* ravaszabbul, áttételesebben? *Ott* aligha sikerülne a teljes asszimiláció, *itt* néha negyedrészt, felszínesen végbemegy (tudniillik a magyaroknál)... *Om-bodi előszeretettel* kavarta az *itt* és az *ott* szavakat: *itt*en Magyarországot értett, máskor — romániai is lévén — *ott*at használt ugyanerre... Szóval az egy párt is a felszíninek mondható, de valójában semmilyen asszimiláció látszatát segített elő, így ő. Az internacionalista párt a nemzetiségi egyedek hatalmi felkapaszkodásának volt a rejtett útja, a nemzetköziség — a burkolt magyarellenesség fedőneve.

Hát ez volt a legvastagabb!

Bogár a fülbe, persze.²⁵

A fanyarú vackorképűek elirigylik a kéjt. Kéj-irigy geng, büntesd meg őket, Szent Voluptász! Tátisz! Ó tátogó gyönyör!²⁶

²³ Cserélés, váltás (*lat.*), a *fute* (*rom.*) közösülni (durva); kétnyelvű szójáték

²⁴ Rabelais; szójáték Rotterdami Erasmus nevéből

²⁵ Törlés

²⁶ Törlés

És még ők hajtogatják: Pacsepából kihalt a *keresztény géniusz*. Egy ilyen ni! Árulni fognak még Pacsepa-nyakkendőt Veronika-módra banánhéjos, kukás sztriteken! Osztozkodnak még lerágott csontomon, körmömön, hantom körül szentekkel-csencselők! Mézeskalácsmütyürbe lesz sütve sírom röge, kavics, mint annó egy Nagy Imrének. Nem láttak még magyar temetések? És persze: románt. Pedig most: piha! Mit okád az árnyékszék székörnéka szélárnyékban rólam?! Leszek híresebb, mint Ján Pálách eleven pásztortüze morva földön! *Pasztortűz helyett — égő pástorok!* Ez a mi utunk!

A MINDENSÉG BENNSZÜLÖTTJE VAGYOK!

NEM RÚGHATNAK KI A VILÁGMINDENSÉGBŐL!

A VÉGTELEN HATÁRAIN NEM DOBHATNAK ÁT! A GRANICSÁROK! Én még nem voltam soha a RADÍRGUMI SZOBÁBAN az Inzulin szigeteken, a zárt helyiségben, ez nálam nem aktuális többé. AKUTÁLIS. Sicc!²⁷

Itt a folyosókon csak ki-be, be-ki, ki-be, be-ki — örök sifitelés a sufni-sifonérban. DE MOST TAKARÉKOSKODNAK a VILLANNYAL, ELEKTROSOKKAL IS. Minden kárban van egy kis haszon. Nincs leszíjazás doktor Tulp hulla-asztalán a Boncban.²⁸ Huss, borbélyápolók! Hajamat úgy védtem, mint egy ifjú Sámson! Ó, istenem... Hogy ordítottam, mint kicsi fiú, mikor anyám először felültetett a forgós borbélyszékbe. Körül minden csupa habvilág-virág. Habos pofák, mint egy kuglófcsatában a filmbohózatoknál. Nevettem volna, ha nem rettegek. *Sámson-rettenet*: ez minden gyermekben benne él; fél, hogy szőrét veszti, ahogy péniszét is védi. Nehogy kivágják. Az is szőrös lesz egyszer. Aztán kopasz. Mint mondják: egy-egy énekesnő. Nem holmi abszurd szerzők, dehogyl! Ismertem egy *kasztrált*, két lábon járó, magát nőnek valló kanconierét²⁹, Bécsből jött énekelni Bukarestbe... *Tranzvesztita*-ruhában, ami azt jelenti: feltűnően női öltözet. Na az kopasz volt, mint férfi, a biliárdgolyón ezért parókat hordott, nőit. Na őt hívtuk kopasz énekesnőnek, annó dacumál. Ami pedig Joneszko³⁰ oltyán-francia mestert illeti... találkoztam egy század eleji könyvvel: valami Ollendorf³¹ írta, tanuljunk *metódussal* könnyen nyelveket. Hát micsoda példamondatok abban!

— ISMERI ÖN AZ INTEGRÁL-SZÁMÍTÁST?

— NEM. ELLENBEN ELVESZETT A HORGÁSZFELSZERELÉS.

Na erre a népi viccek özöne! Utcaszáj gigája! És akkor a szerző — ravas oltyán-francia, eleven ész — ötven év múltán *nosztalgiából* bohózatban e folklórt feltámasztja. Szlatinai gyerek, görög—török hatott rá, meg Párizs. Az abszurd gyökerében tehát folklorizmus. Legjobb példa erre az osztrák—magyar monarchia: pszihózis, nyelvek televénye. Bűnöké. Büntudatoké. Itt születik Bartók Bélus és Frajd Zsiga. A nyelvekről a viccek. A legtöbb nációról. Hát itt volt mit *összehasonlítani*. Nagy Melegágy, ó, de szellemi! Poliglott trágyadombon vétek-virágok! Jól mondják, e tájra csodálni járjon a világ. Glóbusz szellemforrása: kelet-, közép-, s délkelet-Európa! Van, akik

²⁷ Nyilván Sic. (lat.), ami azt jelenti: *igy!*

²⁸ Utalás a Rembrandt-képre: Tulp doktor anatómiai leckéje

²⁹ Canzoniere — énekeskönyv (ol.)

³⁰ Eugène Ionesco vagy Eugen Ionescu román származású francia abszurd drámaíró

³¹ Ollendorf

ezt mondják. Nos, én valamiért *nagyon szerettem leleplezni a híres embereket*. Például: kémeimtől megtudtam, hogy egy Sörbülíé³² nevű szépíró nyolc évvel hamarabb megírta, amit a híres Bergzon³³, a francia filozófus a nevetésről mondott... Hogy a kacaj holmi felfedezése az *eleven* és a *gépies* kontasztjának, vagy valami ilyesmi keljfeljancsi! Na erre írok az Akadémiának. Persze: válaszra se méltattak. Csak tán nem revideálják felül a Nobel-díjasok névsorát? Micsoda maffia! (No akkor meg miféle revíziót akarnak a magyarok: Trianon óta mennyi víz lefolyt az óceánokon!) Ugyanígy Karinthy egyik darabját is kapcsolatba hoztam Joneszkóval³⁴. Nem feszegettem, mert a magyar klasszikus írta hamarabb, félttem, kiátkoznak román testvéreim.

Szóval énbennem valami nagy erő dolgozik, hogy azokról, akiket a világ szája felkapott, elmondjak minden sárbarántó dolgot. Nem tehetek róla. A **LELEPLEZÉS MŰVÉSZE VAGYOK**. Ombodi azt mondta „diagnózisában”: *kakofémikus típus* vagyok. Az ő „pszichológiai rendszerében” legalábbis. Ami azt jelenti: leleplező, sárbarántó, vetköztető, rútitó, tiszteletlen, romboló alkat. A másik típus: az *eufémikus*. Ez imádó, rajongó, himnizáló, megszépítő, felöltöztető. Egy kis könyvet is írt erről, kéziratban terjedt. Vagy könyomatos, már nem is tudom. Állítólag ő is egy transzilván költőtől szopta. Szóval e két típus lesepri Adlert, Jungot, mindet! Állítólag Ombodi bebizonyította, hogy az egyik hajlékony, alkalmazkodó, menedzselő típus, ki saját hálás rajongásából él, a másik: a támadó, elszánt, pimasz, kutató... Időtlen idők óta e két szellem — eufémia és kakofémia — harcol a lelkünkben. Hol az egyik, hol a másik győz, de az egyik mindig általában eluralkodik. Válta-koznak, *vetésforgó szerint*. Az egész irodalmat, filozófiát átcsoportosítani lehet e szerint. A művészetet. A romantika eupémikus, és az istenhitű filozófiák. A praktikisták, anyagelvűek kakofémikusak. A naturalizmus is. A szatirikus jellem pedig a *kakofémikus alkat* színes, kihívó vállalása.

Azt mondta: két egészen kicsi gyerek kezébe, ha egy-egy botocskát adsz, az egyik hántogatni kezdi, a másik esetleg öltöztetni, mint kislány a babát. Van, amelyik előbb fosztja, aztán öltözteti. Vagyis: ez két ellentétes irányú — eupém és kakofém — *öszön* az emberben. A nők általában eupémikusak, a férfiak kakofémikusak. De persze vannak keverték is. Pláne a lezbiánusoknál.

Volt is bajom emez „alkatommal”! Azt mondtam: az örült Csontváry *Tánc a szent Cédrus körül* című festménye egy tizenhatodik század körüli német rajzból ihletődött. Ezen valami Vitus-táncot járnak a strassburgi gyógyító szent hársfa körül, ez a régi pszichiátriai könyvekben is látható. A magyar bolondok majdnem megskalpoltak, hogy örült géniuszukat leleplezem: ő se az ujjából szopta!³⁵

Azóta óvatosabb vagyok. Igaz, én se tűrném, ha román hírességeket leplezne le valaki. A szennyes a családban maradjon, kérem!

Még most is őrzöm fejemen a kis heget, ami az ordítózókra emlékeztet. Csupa nacionalista skizofrén. Szerencsére az örök, illetve ápolók mind a pártomra álltak, jól elpáholták őket. Napokig nyögték utána a *gyermek-*

³² Cherbuliez

³³ Bergson

³⁴ Valószínűleg *A lecke* és *Az énekóra* című egyfelvonásosokra gondol

³⁵ Valóban van ilyen metszet: *Ördögűzők tánca* (1552)

ágyat. Mert ezek mind a Pusztulástól *vemhesek*. Az évszázadvég Viselősei. Hólyaghasúiak, mint a biafrai kölykök. Hát be is rakták e dühöngőket a radírgumisobába, ott kiradírozza fejükből a dühöt a *végtelen gumi*. A Zenit és Radír.³⁶ De amikor jött ez a delegáció, kiszedték őket. Emlékeznek, doktor Márku bemutatta önöknek, hogyan fogadja ő — keletiesen! — az új ápol-
takat. Erre az alkalomra s célra direkt új ápol-
takat rendelt, lássák a nyu-
gatiak eme ceremóniát. Mint a vasútállomáson a politikusok szokták, meg-
ölelte, s kétfelől megcsókolta arcukat.

— Hozott isten, ápol-
eltársam! — címezte egyenesen fülüknek. Néha
pedig *per* „beteg elvtársaimnak” szólított bennünket.

Szóval keverte az istenhitet az ateizmussal a küldöttek, vagyis Önök
előtt. Pártorvos, egypártorvos volt, hiába. NEOBIZANTINIZMUS, de a mu-
csai változat, mondják. Szokoláról volt e pszichiáter? Az szelíd vidék...

A nyugatiak persze el voltak ragadtatva ettől az ősi, vallásos fogad-
tástól. De ekkor a régi bolondok kórusa felharsant:

— Nyugati diliházban akarjuk kezeltetni magunkat!

— Adjanak útlevelet!

Önök csak kapkodták a fejüket, az ápolók pedig elkiáltották magukat:
„Csőrepedés!” És sugárban ömlött ránk a víz. Fejvesztetten futottunk.

Az újságíróknak, vagyis Önöknek megmagyarázták: csőrepedés történt.
Am valójában szétverték a tüntetést. A technika álruhájában. Falba *beépi-
tett* hibák. Véletlen epizód? Örök módszer.³⁷

Ott ültem a borbélyszékben, alattam lehullott tincseim. Sirattam gyer-
meki hajam. A gyermek Sámson siratta. Most még borbély jött, s anyám —
Dalila. De később rendőrök jöttek, ápolók. Olvastam nehézkesen a tükör-
írások betűket: LYÉBROB, így elipszilonnal. Belülről a kirakatüvegen. A réz-
tányért néztem, akkor még volt ilyen... Eszembe jut ma erről AHIMUTOV.
Az ő államtitka. Szóltam-e erről? Bonyolult ügy! Egyszer neki kell vágnom
valahára.

Vagy a *Zaharin* — Zahalin szigetcsoport volt ez? Én már nem is tudom.
Vagy: mégis Inzulin?

Amott a Dunánál? Mennyi *édes* emlék! Minő védett emlékek! Doktori
nadály, nadály-pióca lápon, lábamon: hogy ütöttem — mint táncosok —
bokámat. Piócatánc, haha! Így rázzák ki a pestis-bolhát a Vitus-táncolók.
A huszadik század végének Szent Vitus-tánca ez! Bubó táncpestis, táncjár-
vány vesz minket körül. Farunkon karbunkulus, drágakő-fekély! Hess bubó-
bagoly vérünkéből — pusztul a világ! Táncolva süllyedünk! Mert a tánc
annak utánczása, emléke, hogy egykor tűzön jártunk, hogy mozgott a föld,
hogy hepehupás, hogy a halmokat kapkodó lábbal kerülgetni kell. A sok
vakondtúrát. Fráncos talján vérbajt! Levedző mirigy! Lágymok, sok
fekély! Ki emlékszik majd ránk a XXI-ik század közepén?

Lábamon apró vércsik a sás között. Csíkok siklottak békalencse mellett.
A ruca akkor még káka tövén költött.³⁸

Persze e nacionalista bolond banda azzal vádolta a derék ápolókat, hogy
a *hungarománokat* gyakrabban s erősebben verik. Sőt volt egy gerlai³⁹ ma-

³⁶ Nadír=talppont (szójáték)

³⁷ Törlés

³⁸ Törlés

³⁹ Gherla (rom.) — Szamosújvár

gyar ápoló, Seggfej nevezetű, akire Ombodi sziszegve azt mondta: „janicsár”. Ez mindenkin túltett. Olyan kackiás bajszu volt, mint egy söröskocsis a század elején a pesti Bérkocsis utcából. Na ennek kellett volna a Sztálin utcanév! Nagy bajsza volt, mint a hajóhintásnak a vursliban, még volt egy csíkos trikója is, tán Fiumében vette, na, bejárhatta érte az üzleteket, hogy kellően *autentikus* legyen. Ha ugyan utazott ez egyáltalán valahol. Pláné Jugóba! De meglehet, hogy Konstancában cserélte egy meccsen.

Szóval ez az önigazoló Seggfej különös kéjjel verte a magyar bolondokat, és Ombodi ezt is a nemzeti többség számlájára írta. Régi igazság: ha a felesége csalja, a kocsis a lovát veri érte, feltéve, ha nagy és vagyonos az asszony családja. Így a kördoktor. Nyilván a kiterjedt rokonságú és vagyonos asszony, a KOCSIS-FELESÉG Románia volt. A többség. Mi persze nagyon jól értettük e „*képes beszédet*”, mégha a nem idevalósiak fanyalogtak is, hogy túl sok lábjegyzet kell hozzá, „lefordíthatatlan”. Ezeknek mindig valamilyen *kozmpopolizsos kanavász* kellene, férces mű, a francba! Azért se — mondta Ombodi. Én is megtanultam, miféle rang a francia márki, Skócia tánja, vagy az orosz s román bojár, sőt a „csokoj”⁴⁰ is — ők is tanulják meg! Hát ez efféle közép-keleti Don Kihót vót, ezért még sajnáltam is. Eszembe jutott *kisnépeink nyomorúsága*. Az igazság az, hogy neki is voltak *intim keleteurópai pillanatai*, kérem. Ilyenkor dicsért minden e tájakon élő népet, hogy milyen világraszóló tehetség van bennük! Na, mi tagadás, ilyenkor ellágyított a beste! A közösséget érő dicsérrel engem is dicsérnek, nem? A román nagy tehetségű nép. Én a román nép tagja vagyok. Ergo: nagy tehetségű férfi.

Senki se gondol arra, hogy e csaló szillogizmus főtétele nem így hangzik: „A románság csupa nagy tehetségű egyedekből áll”, hanem: a *nép maga táluentumos*. Haha, itt a csúsztatás! A Nagy Kalap! Az önáltatás alapja. Játsszunk a logikával, kérem. Szóval dicsérte Lucsián Blágá sejtelmes, filozófikus költői világát, Argézi⁴¹ radikális ízű nyelvét... A népművészetünket, amit Bartók is gyűjtött.

— Bartókot is kitámadták, mint engem most a Csontváry-ügy miatt ezek a bolondok... — hoztam fel, mert idegesített saját gyöngeségem, hogy hízelgésének nem tudtam ellenállni.

— Bartók nem leleplező szándékkal kutatta a román népzeneit. A maga megjegyzése viszont óhatatlanul ezt árulta el.

Nem válaszoltam.

Hogy is értené meg, hogy már gyermekkoromban felkorbácsolt minden személy, minden név, ha értük mások lelkesedtek. Határtalan nyugtalanság fogott el: mi a titkuk? Engem miért nem ajnároznak? Hiszen én elhittem NEKIK, hogy a természet *egyenlőséget* alkotott. Az egyik szép, a másik okos, az egyik szorgalmas, a másik ügyes kezű vagy gazdag, és így tovább. De magamra nézvést ezt az *esélyegyenlőség-öselvet* sehogy sem tudtam felfedezni. Talán ezért is mentem kémnek? Hogy *sok énem* legyen, sok szép ruhám? S nevem! Mint az a mítoszi Kém, a görög PRÓTEUSZ, ki alakját kedvére változtatta! Akár Napóleon is lehetek! Skizofrén istenség. Próteusz bolond volt?

De miért neveztek hálátlannak *A vörös horizontok* című könyvem után?

⁴⁰ Felkapaszkodott (*ciocoi*, rom.)

⁴¹ Lucian Blaga, Tudor Arghezi: híres XX. századi román költők

Mondtam, e tájakon Brutusz népei élnek, tört döfnek cézárjukba: megölik Sztálin emlékét éppúgy, mint másokét! A halál után majd jön az új szellemi, erkölcsi halál. Hálátlanok. Ez a módszer. Mert van itt *techné*. Nem elfogtam egy amerikai diplomatát, akinek egyetlen feladata volt: tanulmányozni a román besúgási rendszert? De *szociológice*, nemcsak rendőrileg. Igen: egyfajta *iparpolitikai* kém volt ez a Dzson... de nem mondhatom meg teljes nevét. A hírszerzői titoktartás bizonyos dolgokban *ma is* kötelez. Ez a mi *hippokrátészi eskünk*. Minden eskü alatt izzad a kezem. Nem tudom, más is így van vele? Szégyelltem megkérdezni eddig. Anyámtól se kérdeztem meg: élvezte-e, amikor engemet csináltak?

A pillanatnyi *helyi* élvezet az egyéné — a gyermek végül is a társadalomé. Lehet, gátlásos gyermek voltam. Kémkedve valósítottam meg magam. Álruhában mindig. Igazi ruhám ez az álöltözet. Egy tán valamikor fanarióta, de később hercegi sarj is úgy ment bordélyba a régi Bukarestben, hogy kocsisnak öltözött, ostorát is bevitte. Verte a kurvát — kocsis álruhában. Ám lehet: így élhette ki azt az énjét, amilyen igazából is volt. Mert aki lehetőséget kap és él vele, nem bizonyos, hogy csupán egy lehetőséget él ki, tehetetlenül belesodródván, hanem talán: végre *igazi* énjéhez érkezett, amely benne nagyon mélyen fészkel. Szóval rájöttem: CSAK MÁSOK LELEPLEZÉSE ÁLTAL TUDOM MEGVALÓSÍTANI MAGAMAT. A leleplezés fénye a rivaldám. Ó, de szomorú fény!

A végén valóban Szent Pacsepa Ágoston lesz belőlem!

Elég!

Fejem fáj: hullámok lepik el. Mintha *lerben* volna. Valami *kemencében*. Igaz: valamikor így gyógyították a bolondokat: fejüket a kemence torkába nyomták. Ez a módszer megelőzte a villany-sokkot. Történelmileg. Ennek a Dózsa Györgynek a fejébe pedig 1514-ben tüzes koronát nyomtak, mondván: ha a szegények királya akartál lenni, tessék egy izzó korona! El is feledte királyságát! Pütkösdí Rex, igen! De mit *jelképezhet* a villany? A sokk? Technika csupán? Vagy büntetés a feledtetés maga, vagy inkább módszer vivendi, megélhetési mód? Parasztvezér a villanyos székben, szép! Jogunk van-e örült fantáziánkhoz?⁴²

Na ez a Márku hogy milyen volt, erre csak egy példát.

Még ezelőtt a rajzkiállítás előtt jóval rendezett egy másikat. Régi met-szetekből, repróbából, ez-az. Rajtuk: hogyan kezelték *rég* a bolondokat. Képzelték el a folyosón végestelen végig. Ezt a kemencés képet is. Meg a falhoz láncolt bolondok. Ahogy tüzes csipőfogóval megragadták a szentasszonyok sikoltozó mellét. Minden ördögűzés. Agylékelés... trepanáció. A hisztériás nők gimnasztikai *hídja* lerajzolva, mint a birkózóké! Na ilyen HIDAT alkotnak a csonka nemzetek kelet s nyugat között, így Ombodi: *hisztériás hidat*. HISZTERIO-HÍD.⁴³

Ez volt felírva, mint az utcai falíútságokon: **ÍGY VOLT A MÚLTBAN**. És aztán néhány színes fotó: **ÉS MA**. Utóbbiakon a bolondok sakkoznak... bezzeg a pókert, a huszonegyet nem fotóztatta le... a bolondok greblyéznek egy szép zöld kertben... nem tudtuk megállapítani, melyik bolondokháza ez... Szóval, hogy *hálásak legyünk*, hogy mennyit fejlődött a szocia-

⁴² Törlés

⁴³ Törlés

lizmusban a bolondokháza. *Ő jót akart*, mondják Márkuról, fene az irháját! Ilyen ez az egész.⁴⁴

Hát ne jusson eszembe a *kémipar!* Mert iparág az. Nincs ma már az a régi romantikus kémkedés. Kém, aki *mindent* kémlel. Reszortok vannak... Az *uomo universale*, vagyis az egyetemes ember eltűnt innen is, mint minden szakosodott tudományból. Dúl a nosztalgia, ez az igazság... Egy régi romantikus kém az *egészet* beláthatta szemével, nemcsak a szalagrendszer kicsi szeleteit. Ettől a *perspektíviánytól* is tombol a pszihózis. Nem látjuk a végét, az eredményt soha. Csak minden folytatás. Nem zárhatunk le semmit. Nyugtalanok vagyunk. A hegycsúcsról nem nézhetünk le a derűs völgyre, amely ott lent még nyugtalanított. Ma amit sok kém beküld a szerkesztőségekbe, azt összesítik, komputerezik. Valamikor a kém *maga* üzente: kezdhetitek a frontális támadást! Hadvezérnek is érezhette magát. Előőrnek, aki visszaint: induljatok utánam!

Ki van a Hegy — az Információk Csúcsán, ahol megnyugodhat?

A CSÚCSON VAGYOK.

E magaslaton van némi *sziget-létezés*: itt hozzám nem férhetnek a lenti erők... Legfönnebb az ég felhői *onnan*. Ez a másik nyugtalanság.⁴⁵

De mert hangulatunkat morcossá tette, letéptük a Márku falimetszeteit. Hálátlanok voltunk. *Ő jót akart* — pusmogja a Fáma szép fellációs szája. Van itt egy riherongy, macskakőkoptató, saroktiktakkoló Hölggy, ki az ajkán lévő csömöreper-kirüffenést *fellatítisznek*⁴⁶ nevezi finomkodón: doktor Kékharisnya! Itt mindenki képzett psziháter! *Az alapműveket mi is olvastuk, ezért van nehéz dolga a vezetésnek e Történelmi Zártosztályokon*. Szóval: Márku *jót akart* nekünk a sok horror-képpel! Szeget szeggel, gondolta, kutyaharapást a szőrivel. Ha úgyis szorongsz — hát inkább rettenjél meg! Mi pedig nem méltányoltuk ezt.

Háládatlanok! Ezt mondják a radikális kritizálókra most is. Ez a párt is. Persze a családfőnek sose a szomszédasszony hálátlansága fáj különösképpen, legfeljebb a *főszomszédé*, ám leginkább a gyermek hálátlan szava, tettei. *A párt és gyermekei*, igen. Ez most itt nálunk a *főkonfliktus*. Ki a háládatlan, „feledékeny”, netán köpenyegforgató? Volt „felszabadulás” — ez most a „pálfor-dulás”. Ez a kor torzsalkodása mostan. Én nyugodt vagyok: én betartom a játékszabályokat. *Csaust* lepleztem le és nem az ideológiát, amelyben a hitet nem renditem meg. Az eszme, a világraszóló — sérthetetlen. Tudtam, mit kell tennem, hogy mind keleten, mind nyugaton elfogadjanak. Nyugatnak a leleplezés kell, amely egy kommunista vezetőt érint. Keletre egy sztálinista leleplezése kell, akivel már nem vállal közösséget, aki reformkommunista. Ettől sikeres e könyv. Két csecsből szopja az olvasót. Ha e könyvben nyugat bűneiről is szó esett volna, vagy pedig alapjaiban leplezem le az eszmét — netán tiltott könyv lenne a vásári ponyván. Itt is, ott is... Ezt tudni kell.⁴⁷

Ombodi ezt a Németh Lászlót védi, én pedig gúnyolom: lám csak, már azok is, akik egykor jobboldaliként támadták, most bizonygatják baloldaliságát. Nem értem! Ez nekem magas!

⁴⁴ Törlés

⁴⁵ Törlés

⁴⁶ Felláció — orális közösülés

⁴⁷ Törlés

Erre mondja el a kördoktor (monstrum) tanítómeséjét.

— Nézze, Pacsepa. Egy színikritikus ismerősömtől hallottam az alábbi esetet. Valami Ecsedi nevezetű, vagy efféle volt.

Egy színész, Almási Norbert a neve, harminc év után ellátogatott a városkába, ahol először színre lépett. A kutya se ismerte már, és persze ő se a kicserélt lakókat, ifjúságot, épületeket. Naphosszat róttá az utcát, míg végre egy ismerős kis ház toppant eléje. A régi kiskorcsmája! Bement, leült, s ekkor a szomszéd asztalnál megpillantott valakit.

-- Ecsedi!

... Almási!

A kritikus és a színész egymás nyakába borult. Aztán kis zavart hallgatás következett. Almásinak ugyanis eszébe jutott, hogy végeredményben Ecsedi miatt kellett elmennie innen: tehetségtelennek, ripacsnak titulálta, aki nem érti saját szövegét se, hát még az egész darabot et cetera. Pedig hát az ember nem lehet olyan színész, aki — legfeljebb — csak saját kis szövegét tudja, de az egész Mindenség Drámáját, dehogyan érti! Szóval összehordott Almásiról ez az Ecsedi mindent annak idején. És most mégis a *közös múlt*ról kezdtek beszélni, hogy ez a város egykor milyen pezsgő szellemi életet élt, mennyien jártak színházba s így tovább.

Azt persze egyikük se mondta: és akkor itt mindkettőnket mindenki ismert. Mert egymást tettük híressé. Én a cikkemmel téged, te azzal, hogy az írásra alkalmat adtál nekem.

Így *legitimizálta* hát egymást Almási és Ecsedi az idegen városban, de csak ők tudták, hogy hajdan itt az egyik színész, a másik kritikus volt. A közös idők kölcsönös igazoló tanújának örvendtek hát egymásban, mit számított, hogy „ki bal- és ki jobboldali”. A végén kiderült: lényegében Ecsedi is másképp értette a ripacsságot, és a színész tulajdonképpen *pozitív* ripacs volt, és Almási is sokat tanult a kritikákból... Berúgtak, egymást támogatva indultak a KÁRMENTŐ-höz címzett szálloda felé. Anélkül persze, hogy őket látva a város idegen arcain a felismerés fénye akár egy pillanatra is felragyogott volna. Mert most két *ismeretlen részeg* dülöngélt ama járdán — hisz a járda még a régi volt —, ahol egykor két *ismerős részeg* támolyoghatott. Vannak még különbségek.

Hát *voală*,⁴⁸ Domnu Pacsepa! A világ dicsősége elmúlik. És *ilyképp* múlik el.

⁴⁸ Voilă — íme (*fr.*), domnu — úr (*rom.*): Íme, Pacsepa úr!